

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Лекція № 1
Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор
економіки

Київ 2017

План

- 1. Сутність та значення праці як економічної категорії.
- 2. Процес праці та його складові елементи.
- 3. Вплив праці на розвиток людства.
- 4. Основні форми і аспекти виявлення праці.
- 5. Класифікація видів праці.
- 6. Характерні риси сучасної праці.
- 7. Кількісні і якісні характеристики праці.

1. Сутність та значення праці як економічної категорії.

Праця є основою існування людини, визначає її місце в суспільстві, виступає однією з найважливіших форм самовираження, у зв'язку з чим має бути організована так, щоб відображати особливості людини й забезпечувати відповідну винагороду.

Праця - це діяльність, яка спрямована на виробництво суспільно корисних продуктів (суспільство споживає): матеріальних або духовних.

У широкому розумінні **праця** – це свідомо цілеспрямована діяльність, прикладання людиною розумових та фізичних зусиль для одержання корисного результату у задоволенні своїх матеріальних та духових потреб. Це процес перетворення ресурсів природи в цінності і блага, що здійснюється і керується людиною під дією як зовнішніх стимулів, так і внутрішніх спонукань.

2. Процес праці та його складові елементи.

Процес праці – взаємодія людини з природою, накопичення знань, досвіду, підвищення кваліфікації, зміна і самої людини. Є головним змістом процесу виробництва.

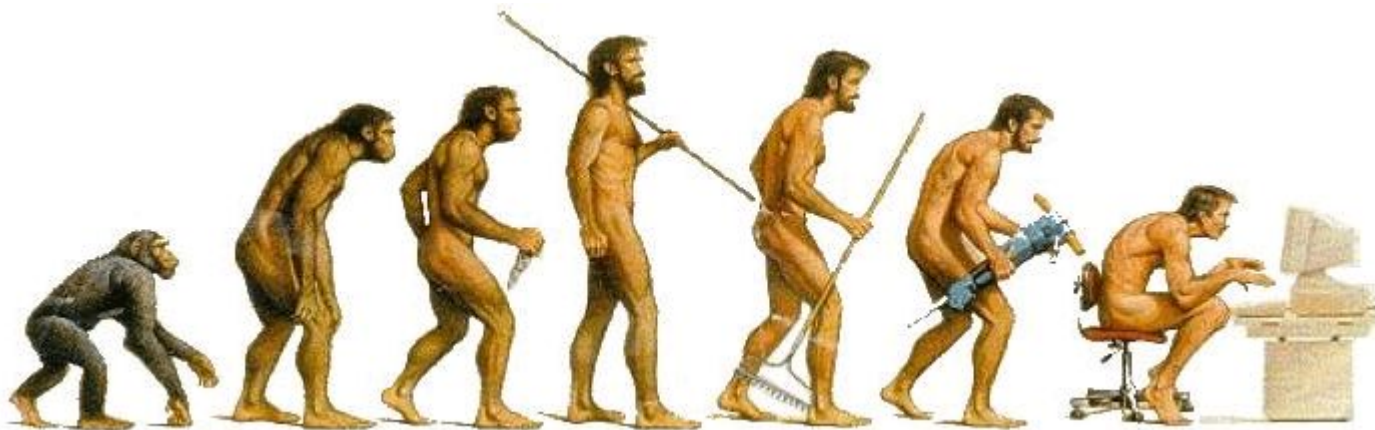

Рис.1 Складові елементи процесу праці

3. Вплив праці на розвиток людства.

Слід підкреслити, що саме розвиток засобів і предметів праці визначив виникнення трьох історичних епох:

- доіндустріальної** - тривала тисячоліття, характерним є ручне виробництво;
- **індустріальної** - тривала з другої половини XIX до першої половини XX століття, характерним є зародження, розвиток і удосконалення великого машинного виробництва;
- постіндустріальної** - триває з другої половини XX століття, характеризується комп'ютеризацією виробництва, комплексною автоматизацією, розвитком біотехнологій обробки нових матеріалів, всеохоплюючою інформатизацією суспільства.

4. Основні форми і аспекти виявлення праці.

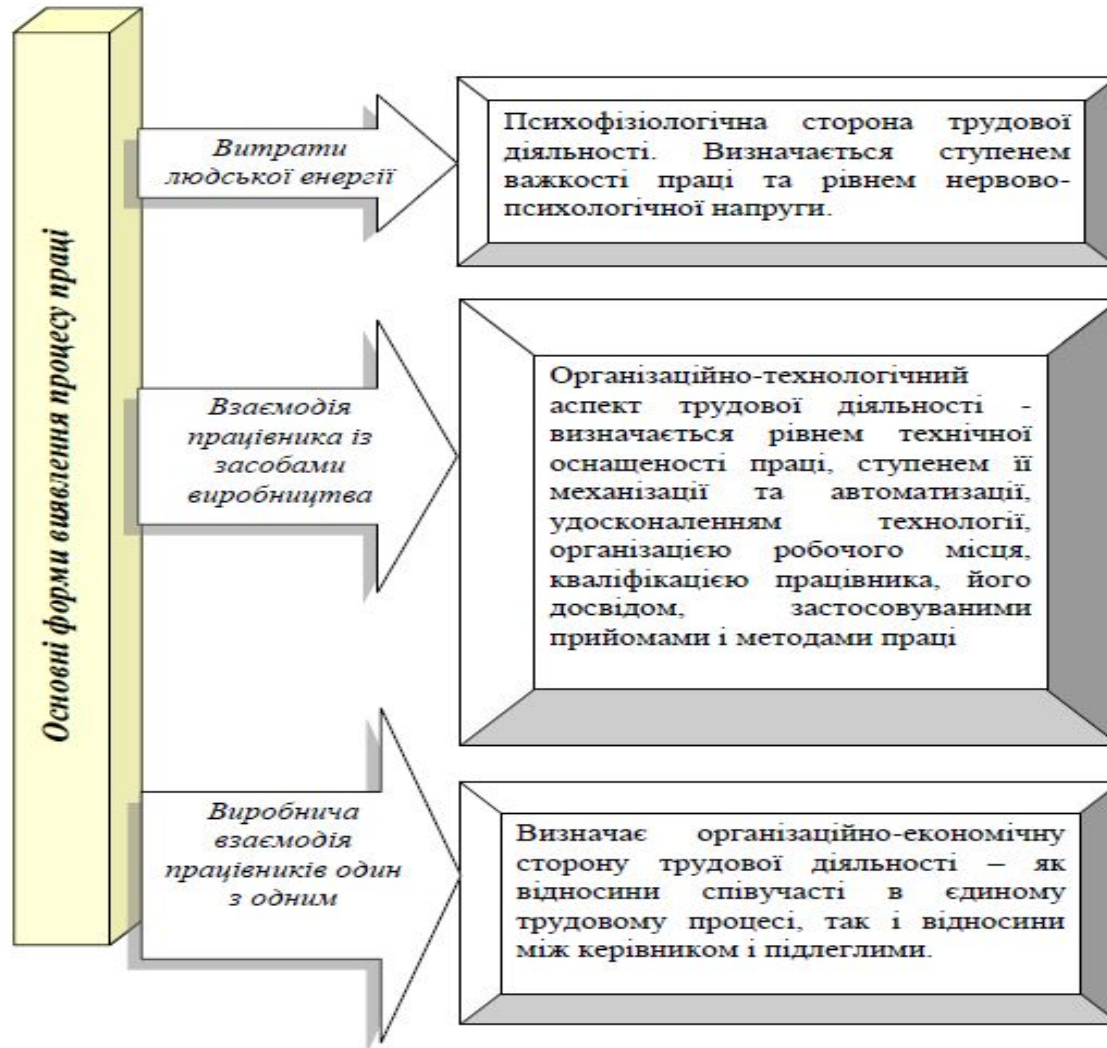

Рис.2 Форми виявлення процесу праці.

5. Класифікація видів праці.

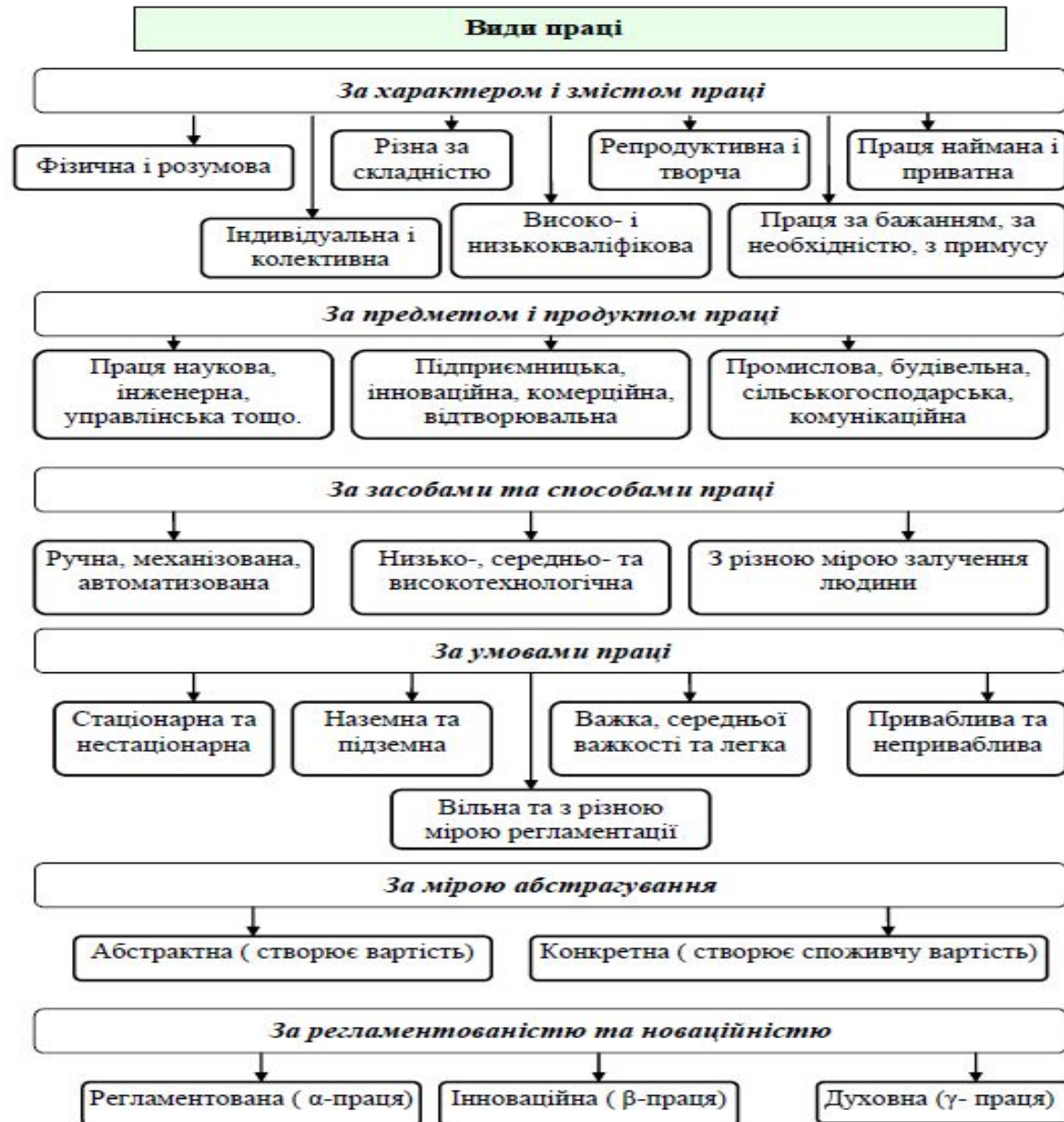

Рис.3. Класифікація видів праці за різними ознаками.

6. Характерні риси сучасної праці.

Характерними рисами сучасної праці є:

- підвищення інтелектуального потенціалу процесу праці;
- зростання частки уречевленої частини трудових витрат;
- підвищення соціального аспекту процесу праці.

Зрозуміло, що за умов переходу до ринкової економіки потребує переосмислення економічна сутність праці. При цьому головну роль відіграє ефективність праці як співвідношення її результатів і витрат.

Предметом вивчення дисципліни є суспільна праця, її організація і соціально- економічні результати й наслідки, а також форми і методи практичного використання в конкретному виробництві. У цьому аспекті дисципліна «Економіка праці» пов'язана з низкою інших галузей економічної науки, зокрема, з економічною теорією, соціологією, організацією виробництва, економікою підприємства, мікроекономікою, статистикою тощо.

Роль економіки праці як галузі економічної науки, полягає у визначенні закономірностей та способів формування й ефективного використання трудових ресурсів у процесі їх функціонування.

Необхідність дослідження праці як економічної категорії полягають у наступному: праця – це діяльність людей зі створення благ і послуг, яка повинна бути ефективною і раціонально організованою; праця є однією з головних умов життєдіяльності не тільки окремої людини, але й будь-якого підприємства чи установи, а також суспільства в цілому; у процесі праці формується система соціально-трудова відносин, які становлять стрижень суспільних відносин на рівні економіки в цілому, на рівні регіону, підприємства та мікроколективу.

7. Кількісні і якісні характеристики праці.

Як економічній категорії праці властиві **кількісні та якісні характеристики**.

кількісна характеристика праці виявляється в таких показниках, як чисельність, тривалість робочого дня, трудомісткість, інтенсивність праці тощо;

якісна характеристика – складність роботи, професійна специфіка, якість кінцевих результатів праці (продукції, послуг), ефективність витраченої праці, відповідальність за трудову діяльність тощо.

Дякую за увагу!